Список використаних джерел

1. Корупція серед державних службовців URL: https://podil.kyivcity.gov.ua/content/korupciya-sered-derzhavnyh-sluzhbovciv-realii-shlyahy-podolannya.html.
2. Корупція як результат системної неефективності державного управління URL: https://6aas.gov.ua/ua/proekty/articles/b/297-koruptsiya-yak-rezultat-sistemnoji-neefektivnosti-derzhavnogo-upravlinnya.html.
3. Корупційні ризики в діяльності державних службовців URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/31143/1/46.PDF.

Боднарчук Михайло Михайлович,
аспірант кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ

ЗЕМЛЯ ЯК ОСНОВНИЙ ОБ'ЄКТ НАЦІОНАЛЬНОГО БАГАТСТВА УКРАЇНИ ТА КЛЮЧОВА СКЛАДОВА ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Конституція України, що прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року, декларує, що земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу (частина перша статті 13 Конституції України) [1].

У частині першій статті 14 Конституції України визначено, що земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави [1].

Звідси, можемо виснувати, що основним національним багатством України є земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони, так як все це є природній капіталом, та розташовується під або над землею, що знаходиться в межах території України та перебуває під особливою охороною держави.

Чи справі, це так? Чи знаємо, ми як державою забезпечується особлива охорона, основного національного багатства – землі та її природніх ресурсів? Як держава забезпечує облік та реєстр усіх земель, що розташовані на її території?

Очевидно, що облік усіх земель та її природніх ресурсів повинен бути наявним у державі, оскільки без нього, держава не зможе забезпечити належну, а тим більше особливу їх охорону.

Звертаючись до положень статті 1 Закону України «Про Державний земельний кадастр», в які міститься визначення Державного земельного кадастру, розуміємо з нього, що це є єдина державна геоінформаційна система відомостей про землі, розташовані в межах державного кордону України, їх цільове призначення,

обмеження у їх використанні, а також дані про кількісну і якісну характеристику земель, їх оцінку, про розподіл земель між власниками і користувачами, про меліоративні мережі та складові частини меліоративних мереж [2].

Виходячи із аналізу зазначеного визначення «Державного земельного кадастру», на перший погляд можна зрозуміти, що саме у ньому і мають міститися відомості про землі, розташовані в межах державного кордону України, тобто він служить своєрідною базою про усі землі. Відповідно прослідковується взаємозв'язок між тим, що у державі існує база даних про землі, які розташовані в межах державного кордону, і користуючись їх даними держава може забезпечити їх особливу охорону.

Поряд з цим, слід зазначити, що згідно з частиною першою статті 79 Земельного кодексу України земельна ділянка – це частина земної поверхні з установленими межами, певним місцем розташування, з визначеними щодо неї правами [2].

Сформовані земельні ділянки підлягають державній реєстрації у Державному земельному кадастрі. Земельна ділянка вважається сформованою з моменту присвоєння їй кадастрового номера (частини третя, четверта статті 79^1 Земельного кодексу України) [2].

Відповідно до статті 1 Закону України «Про Державний земельний кадастр» кадастровий номер земельної ділянки – це індивідуальна, що не повторюється на всій території України, послідовність цифр та знаків, яка присвоюється земельній ділянці під час її державної реєстрації і зберігається за нею протягом усього часу існування [3].

Отже, земельною ділянкою є частина земної поверхні, яка має межі, відповідне місце розташування, сформованою така земельна ділянка є з моменту присвоєння її кадастрового номера, який є індивідуальним і зберігається за нею протягом усього часу існування.

Так, в Україні понад 60 млн га землі, а точніше, за інформацією отриманою через пошукову систему Google, 60 362 800 га. Із них 42,7 млн га – понад 70 % – це земля сільськогосподарського призначення, яка має дуже родючі ґрунти. Близько 40 % сільськогосподарські землі в Україні – це чорноземи.

Під дією мораторію на купівлю-продаж землі перебуває понад 41 млн га – за винятком тих, що виділені для ведення підсобного та особистого селянського господарства, садівництва та городництва.

Із них більше 31 млн га – це земля у приватній власності, з якої майже 28 млн га – приватні паї. У державній та комунальній власності – понад 10 млн га [5].

Отже, відомості про землі, якої в Україні є 60 362 800 га, що є основним об'єктом національного багатства, мають бути відображенні в Державному земельному кадастрі, а її складові відповідні земельні ділянки, які мають межі, відповідне місце розташування є сформованими і мають кадастрові номера, складають основне національне багатство, яке перебуває під особливою охороною держави.

Проте, не всі земельні ділянки в Україні є сформованими і мають кадастрові номера, а відтак і про них не можуть міститись відомості у Державному земельному кадастрі, тобто ці землі знаходяться поза зором держави, і відповідно щодо них є невідомою інформація про їх цільове призначення, обмеження у їх використанні, а також дані про кількісну і якісну характеристику земель, їх оцінку, про розподіл земель між власниками і користувачами, про меліоративні мережі та складові частини меліоративних мереж.

В контексті зазначеного виникає проблема в тому, що земля, як основний об'єкт національного багатства знаходиться у користуванні та володінні поза увагою держави, так як такі земельні ділянки є не сформованими, і відповідно відомості про них не містяться в Державному земельному кадастрі.

В Україні найвищим законодавчим органом є Верховна Рада України, яка на відповідний період затверджує Антикорупційну стратегія, у якій визначаються засади державної антикорупційної політики.

Станом на сьогодні Верховною Радою України прийнятий Закон України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки», яким серед іншого затверджено Антикорупційну стратегію на 2021-2025 роки.

Метою цієї Антикорупційної стратегії є досягнення суттєвого прогресу в запобіганні та протидії корупції, а також забезпечення злагодженості та системності антикорупційної діяльності всіх органів державної влади та органів місцевого самоврядування. У цій Антикорупційній стратегії корупція розглядається як ключова перешкода стабільному економічному зростанню і розбудові ефективних та інклюзивних демократичних інститутів [4].

За оцінкою бізнесу та експертів щодо найбільш корумпованих сфер на поточний момент, серед іншого, є земельні відносини, які за змістом частини першої статті 2 Земельного кодексу України є суспільними відносинами щодо володіння, користування і розпорядження землею.

У пункті 3.5. Розділу 3 Антикорупційної стратегії наведені пріоритетні сфери запобігання корупції, серед яких і земельні відносини, у яких, серед іншого, у пункті 3.5.4. наводиться така проблема, як ускладнена процедура формування земельних ділянок, що супроводжується надмірною дискрецією.

Серед запропонованих очікуваних стратегічних результатів у вирішенні наведеної проблеми є забезпечення проведення інвентаризації земельних ділянок державної і комунальної форм власності, сільськогосподарського призначення державної і комунальної форм власності та внесення отриманих за підсумками інвентаризації відомостей про такі земельні ділянки до Державного земельного кадастру

Проте, земельні ділянки та земельні ділянки сільськогосподарського призначення окрім того, що можуть бути у державній та комунальній власності також можуть перебувати у приватній власності, а саме власності громадян України та інших осіб.

Так, на практиці частими є випадки, коли відповідна сільська, селищна, міська рада реалізуючи свої повноваження щодо розпорядження землями приймає відповідне рішення щодо передачі земельних ділянок у власність громадянину України, а останній таке рішення, як правило у сільській місцевості, не виконує, зокрема не вчиняє дій щодо проведення належного оформлення необхідних документів, які датують змогу виконати формування земельної ділянки, відомості про яку можуть бути внесенні у Державний земельний кадастр.

Отже, з метою повного збирання та формування відомостей про усі землі розташовані в межах державного кордону України, що є основним національним багатством, дієвим та ефективним, на нашу думку, було б забезпечення проведення інвентаризації земельних ділянок приватної форм власності, особливо тих, процедура оформлення по яких до цього часу є незавершеною, і відомості щодо них не внесені до Державного земельного кадастру. Забезпечення наповненості кадастру є однією із способів обліку (балансу) основного національного багатства – землі, як об'єкта права власності Українського народу.

Список використаних джерел

1. Конституція України, 1996 р. Верховна Рада України : веб сайт. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text.

2. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III. Верховна Рада України : веб сайт. URL: https://zakon.rada.gov.ua /laws/show/2768-14#Text.

3. Про Державний земельний кадастр : Закон України від 07.07.2011 р. № 3613-VI. Верховна Рада України : веб сайт. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3613-17#Text.

4. Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки : Закон України від 20.06.2022 р. № 2322-IX. Верховна Рада України : веб сайт. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text.

5. Зануда А. Земля України: скільки її, кому належить і хто на ній працює. 2019. BBC News Україна : веб сайт. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/features-50223336.